

ZO KLAPTEN DE VRUGERE LONNESIELENEIRS

Een oud verhaal in het Londerzeels dialect
(uit de verzameling van wijlen Fons Verdickt)

De plavaaen oep den trottoir laage schief en scheid, uitgespult deu 't water. Giel Kliemendeurp stond onder water, van aa Muilders tot aan Buizers, hie en da liepet over den deulleper van de veudeu en de snotneuzn liepen beirrevoets in 't water, 't haa giel den dag al vlagweer gewest en rond de viere was er e pak water uitgevalle. 't Beksken achter Roos van Blukkes liep oep nen ik en ne gije over, 't water spoot deu 't gangske neuffes Klotil de Meulestraat over neuffes de Noordpool zo naa de Meulebeek. Daa es nogal wa gesakkerd danen nachtemoen. Tegen 't saves was 't miëste water toch weg.

As 't water wa gezakt was keirden de mensen de rest van 't water langs 't mozegat buite, ze begosten heulen huizekes te schuure en de blaffetuurn af te wassen. Hie en daa hing 't papier van de muur, ge kost goe zien hoe hoog dat gestaan haa. Nog e geluk dat 't zomer was en lank kleir zoda de mizere rap vergete was. 't Es erg wa da veu valt, ma assen na ~~w~~rant 'n straet onder water sbiet staget sanderendaas in de gazet. En e geprakkezeer over schoavergoëng, en den tappiplain na de voinkes en 't wasmasjien en onzen diepvries, da hoordege vrueger allemaa nie va klappe, de mensen haan die kweidele allema ni, heule kop dee da gie zier van. Ze paasde ma aan iën dink, da 't water ma zo rap meugelaaik weg was, dassen alles terug koste proper make, de stoof trug in brand doen en ne goeie pot kaffee oepschinken en dassen 't saves druege lakes oep eulen bed h'aan. Vraagt da ma es in de Meulestraat, das miër as iëne kie veu gevalle da va en moe die beneen sliepe, oem twee ure half drij 't snachs mee heule gat in 't water wakker wierre, taggeteg centemeters water in huis ... wablieft a meneer pieëters! De pompiers kwame toen g'ie water wegpoempen, die mannen h'aan allien ma e'n antpoempeke deu ne man of vier bedient.

In de winter van 1942 was 't wa 'danders, oorlog, erremoei en vrieze dat kleitterde, zo kaat datter niemand nie buiten kwamp zonder een pots of nen oet oep en ne sjaal over heule kop en heulen ore, de kadeeën mee blokken aan heule voeten en soemmigste mee ne peereplu veu de snieë tege tave en dan nog gebree wante, 't was wriëd zo kaat datta toen was. Veu de joengere was 't plezant. Ze koste mee de schaverdijne raan oep 't straet en mee wa geluk, deu da de Meulebeek overgeloepe was, van aan 't kastieël tot in Luppelooe oep de waas die allemaa onder water stonne en bevroze waren.

De waa van 't fabriekske was 't veiligste van allemaa, 't ijs lag oep 't ges, ge koster nie deu zakken en verdrinken, 't ijs la wel 20 cm dik.

Oep de ruuet van de Beirrewaa mocht nieman nie oep, da was vazleive e joengske verdroeken.

De kadeeën versleten 't iëë paar blokken na 't ander. Ieder huishave kapte z'en asse van de Leuvesse stoof oep 't straet veu de geleittegaait wa tegen 't aave, iet wa bij de joeng nie in de graase viel en faaitelaaik nie veul gekeut was. As 't begost te

doeën waren overal de steurputtekkes verstopt. "Sjaleke de vuilkeir" hei toen nogal zaain nikkel moeten afdroan.

D'aver mense zeeën da Lonnesiel alzeleive nogal last g'ad hei van 't water, 't stekt nogal lieëg.

Aan den Berg, in 't Stroike van Bloemates, oep Sneppeleir, zeulfs in de Staasestraat stond af en toe water, in Klaan Holland aan Merie Keis en in de Berrewaa liep de ruuet regelmatig over. Gelukkig es da veul gebeitert, want water in nuis es mizere, 'k zeg aa maa da. En toch vallet nog veu, malgree datter riole gelei zèn, nie lank geleeë was 't wee van da en oep de zœlfste ploitse va vrueger. In de Brusselstraat in 't stamenee va "Wis van 't wippeke" stond e paar jaar terug oep ne zondag 20 cm water, wada nie belette da de vaste kalanten heule pint(en) kwamen drinken, z'aan heule katsjoe botten aan.

't Es damee dat de mense vruger asse wadaver waren, nogal van't rematis wisten, van 't voecht in heule huize, ie en da lieper iën of iëne mee ne pekestok, ze ginken nie zo gemakkelijk na nen dokter. Ze kenden van alle remedies, veu 't rematis, veu 't spein, veu den afgank, veu de kiekhoest, veu zweire, allee ge kunt a da na den dag va vandaag ne mieë veustelle, ge kunnet nie gelove, veu alles wiste z' iet.

Ze mokten linnen tee, een bierpap, ze trokken hie of 't aa e weekblad in de kant, veu oep zweiroizes en as 't da mee rog nie beiterde de groffe middelen, hiët zand of leizemeel pap of veu een kwoa keil duste ze ne veisse koeiesfront in nen ave pisdoek droan en rond de keil en de neik van 't slachtoffer winne.

D' aver mense ginken vruger, as d' aa remedies nie hielpen, van iëne pas beiwegen en z' aan der nog dikkels suseis mee.

De paters in Deirremon waren, paasoep ... van hore zegge, de strafste as 't gink over iet aflezen of overlezen. 't Schijnt dache kost zien of da 't overlezen effekt a of nie aan die paters zeulf. Was 't iëne da vriedaardig zwiëte terwijles datten bezig was mee lezen, dan mochte gerust zaain dache geneze woit en ast dan nog in 't latijn was, dan was 't zeker in de sjakois. De mensen ginken na n'en dokter as 't nie anders kost, oep 't enneke van heule lêve, asse krum geweirkt ware en heule boezjie veir uit was.

Overal stonder en stonder in Lonnesiel en oemstreke een massa kapellekes wa dagge veu alles en nog wa kunt gaan beiweige. 't Veitste da ze ginken beiweige was Scheirpenheuvel, ma da was den persès dassen na 't buiteland trokên, na de vreumde.

Over 't algemiën weurre de mense wa d'aver ma z'en ze mieër ziek as vrueger. De twië grote kapelle, die van Buggenaat en die van Um, aan nogal trok, ma de klaan kapeillekes va Lonnesiel, Maldere en Stiënhuffel en oep d'Aa moeste zeker nie onderdoen, zeker 't beddepissers kapeilleke nie.

Over 't eten va vrueger es ook nog 't iën en 't ander te zegge, 't was nie zo gevarieed as serrewoorig. In de winter weudde al es nen hoetsepot gemokt mee 'n ammeke, goe gezate, e kla roppeke, witte bone, spruite, ajuin, selder, parraa, nog wa patatte, 'n bloike lavlier en wa thijm, peiper en zaat en dadde e paar uurkes late preutelen oep de buis van de leuvesse stoof, mee vetogen oep e'n hand groot ... leut de boere ma deusse.

Wa da vruger ook nogal g'eete weudde was patatte mee ajuinsaas en nen heirink, na es daddin soemmegste restoerans een "specialiteit van het huis". Stoemp mee spek, ook nog zo iet waa dache niemèë van hoort. Onder den oorlog va 40 gave z' in Brussel aan de Nord 5 fr. veu nen boer da spek g'eete na zaainen baat meugen af te leikken. Een heps zierre bij genieënen boer nog in de keuken oemhoog hangen.

Vruger gave de staminee bozinnen in de winter veu heule goei kalante ne soepee va kiekerenbloed. 't Was sumpel veu da geriëd te maken en 't koste puur niks. In een grote geute pan weudde spek, in teirlingskes gesneën, goe 'duitgebakken, in da afgebakke vet nen ajuin gebruinneerd, 't water van 't kiekerenbloed gegoten en 't bloed in de pan bij 't spek en den ajuin. Terwijl dat 't bloed in de pan bakte moest da mee e verket goe gedeistert weurre totda dalles goe bruin zag, goe peiper en zaat oep en een goei kladde mostaat mee nen boterham, en kleir was keis. Achteraf werd menig pinke gedroenzen en ginker hie en da iëne goe meurg naar huis. In soemmige huishaves was 't dan orand, 't zat er booën oep, 't ware patatte mee ambras, of da was petrol in de soep!

In alle staminees werd gekoït, soemteits wel mee draai of vèr tafels. Oep d'Aa moeste ne kampioen zaain of ge verspelde de broek van a gat. Die manne, zeker as ze pandoerden of koejongden, koste mee iën kaat die ze uitspelde hunne maat late verstaan welke kaaten ze nog in heule hanne aan. Bedrog da die manne deen! Ge mocht da natuurlijk nie heitoepep zeggen of g'at ambras. Die manne zaan "weile kunne tenminste kaate". Zo ware ze oep e zeker moment bij de Mol mee draai in plaats mee vier aan 't kaate, komt er ne kennis van die manne binne en ze vrage direkt of datten giën goestink a oem ne kieë mee te spelen, in iëne kieë af, da wilde zegge datta ni lank zo duren. Bij die draai man aan tafel zatter iëne mee iënen eirm, zenne linkse. Zegt de pas-binne-gekomen, awel ja 't is goe ma mee a rechse kaate! Verstoïrret?

De Londerzeelse markt begin 1900
(Verzameling F. Moeyersons)

Testaas is 't mèt in Lonnesiel deurp. Vrueger zaan ze tegen de vraelijke mètgangers de mètwaaiven. Naa de mèt gaan da was bekanst ne weikelijksen beeweg. 't Viel veu dagge oem vier ure 't sachternoens nog vrave na Daa zog trekken gelooën mee twië zwaar netzakken vol marsjandies da ze gekocht aan in de veurnoen oep de mèt. Ik wil absoluut gië kwaa vertelle ma da waarer bij die giëne vasten trap nemië aan. Bij Mil den bakker wa geus gedroenken, bij Chassee, bij de Meitser of bij de Luyckx e wa Pilsor en dan nog bij de Zwetten Brootaas aan de staase e paar stouten. Oep den duur hangde wa na iëne kant, wa zorre wille, tevoet na Daa en trug. Ge meug nie vergete da die maskes, as ze thuis kwamen nog ete moeste geriëd doen veu heule veinte, ma da gink nogal rap. Zaan den uverant ne pjeirenbufsteek gekocht, rap wa patatte geschelt en wa frut gemokt en 't was in de sjakosj. 't Sanderendaas was 't natuurlijk trug weirekendag, wassen plassen en heule nuis onderhave. De joengere moeste heule plan trekken, die moesten alliën na 't school, da was giën apprense van heule weg te doen, de kleinkes weudde deu de grote mee gedaan.

De Lonnesielse mèt da was vruger een wekelijkse gebeurtenis da veul volk trok uit 't oemliggende. Ge meug nie vergete datter in feite meerd~~er~~ mette waren tegelijkertijd. Gat de veirrekensmèt, de kiekeremèt, de boter- en aaremèt, en de gewoon mèt en 'k za de graan en vlasmèt nog vergete. De jæremèt, das wa danders, das mee baamis kermis. Daddes de mèt die deu iederiën en zeker deu alle boeremensen uit den oemtrek bezocht weudde. Vrueger zogde oep de jaaremèt va Lonnesiel de schoenste pjeiren uit den oemtrek, zweette en rosse geplekte koeien, stiere wa da de klaan joeng schrik van aan, veirrekes mee ne rug wa dagge ne pjeirezoal kost oeplegge, kiekere die kiloos wogen en giën gramme gelak serreworig. 't Ware de schoenste bieste uit 't oemliggende. De jaarmette van serreworig zijn echte "shows" geweure. As g' iën koei gezien het, erre z' allema gezien en geniën da nog ueres hei! Kornijne, kiekkes, lemmes en gaaite z' en bekan allema vreumde rassen, wa goimme na toe! Vruger kwam iederiën da na de jaarmèt gewest a mee iet naar huis, 't zij ne zak snotneuze, niknakskes of smabolle... en as 't goe weer was een dik stuk in heule zijlee, na es 't frut oep frut af of nen dikke vetten hamburger. Geniënen boer da nog nen teugel kuept, nen braal of ne wetstiën veu zen zaas of pik, want da leste hemme ze nemië vandoen, 't gebeurt allema mee 't masjien, afraan en binne, en de koeie meuge los lopen in heule stal. Das de veruitgank, de modernen taaid.

Pertang, as ge de mensen hoort klappen tegeniën, is 't persies da ze minder taaid hemme as vruger. Fleus moe ne mens nog paaze da 't vruger beiter was as na. De mensen aan indertaaid nie veul miër as de jaarlijkse kermissen en af en toe een teirfiëst.

't Was teire mee de sjostaait, mee den duivenbond, 't spaarkasken, de pompjers, den aatstrijders- of invaliedenbond, teirfiëst van de boeren en da zelder nog wel negiëlen diël gewest zijn, ne mens oemtaaft da allema nie.

In de danszalen spelden eurregels. Aan danszalen wasser giëne nood in Lonnesiel. In de Staasestraat waren de twië groetste en de schoenste, de Vlomse zaal of bij Teippes en de Madelon of beiter gekent as Julie Kréaat. In Lonnesiel, Maldern en Stiënhuffel nie mee gereikert, ware zo e stuk of viëtien veiftien balzalen, as ge wet datter in de Staasestraat alliën al zes waren!

Mee ne kermis was er hie en da nogal es ambras. De zjandeirmen lieten heule nie veul zien of ... da moest bloed bij zijn, uverant iëne ne klop oep zaaine kop gat mee

een kapotte pint of iëne mee klikken en klakken van den trap gesmeten van iën van de bovezalen, ma voets veu de rest liep alles goedaf.

De foor zag er giëlegant anders uit as na. Vaveu oep 't kerkpiaan stond 't frutkraam van de Cooreman, iëne van Tisselt. De kleur van die brak was rood-broin, oep vier wielen nie veul groeter as krowagewielen, ne meter of vier lank en missching twië meter en half briët. Da frutkraam was tegelaaikertaaid bazaar en er was ook een slaapkamer en e klaa keuksken, de mensen moeste water hale an de gemeintepoemp aan den andere kant van 't kerkpiaan recht veu de papschool. Aan 't gemeintenhuis stond e moddermeuleken, een minirad, vier bakskes van ieder vier zitploitse, iedere kermis gèsgruun geveirfd, mee veirf die ge nie van a klëre kreeg, gevolg ... ambras thuis.

Den taaid was anders. Mee kermis es er na nueveranst giën bal nemië. Nen eurgel, za da nog wel bestaan? Missching bij den iënen of den anderen kolleksioneer of in d' iën of d' ander baankafee. Da ware momenten datter in 't deurp oep vier ploitse bal was, in De Kroon, bij Sus Fik (In De Groote Hert), bij Chassee (In Den Ossekop) en bij Heinke Kail en dan zatter in d' iën en d' ander staminee nog e zjaske, mee twië of drai man. Miëstal ware ze ma nœe twië man, nen batterist en iëne mee nen akkordion. Na de kante van 'n uur of elf tweilf begost bij die manne 't bier zij werk te doen, ze kregen e stuk in heule zijlee. De stamineebaas of de bozin brochten die joenges ne pistolee mee iet bij en van taid uverant wa kave pla. Ge maug nie vergete da die begosten te spelen oem acht ure tot 't saves as 't gedaan was en da kost wel drai of vier ure 's merges zaain.

Nabeschouwing

We hebben de indruk dat het verhaal niet helemaal af is, maar vinden nergens een vervolg. We hebben dus gepubliceerd wat we gevonden hebben.

De weergave van de dialectische uitspraak is niet altijd gemakkelijk en wil nogal eens verschillen. De lezer moet er rekening mee houden dat het Londerzeels dialect niet overal hetzelfde klinkt, met duidelijke verschillen tussen b.v. Kaaskantmolen, het dorp, den Berg, Sint-Jozef, Sneppelaar enz.

We noteerden b.v. voor de werkwoordvorm "werd" naargelang van de plaats en van de context "wur", "wir", wit", weudde"; voor "werden" "wierre", "wierrede"; voor "langs" "langst" en "lont"; voor "sommige" "soemmege" en soemmigste"; "uit" en "buiten" klinken als "oeit" en "boeite(n)"; "ergens" en "nergens" worden "uverans" en "nieverans" of "nieveranst"... En toch blijft het in deze tijd een uitdaging om van de oude dialecten iets meer te bewaren, liefst op een wat professionele en wetenschappelijk verantwoorde wijze!